

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, AHLAKİ, EDEBİ, MESLEKİ AYLIK DERGİ

10. Cilt

Mayıs - Haziran 1971

108 - 109. Sayı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Veda Hutbesi	131
Hazret-i Peygamber (S.A.S.) in Risâleti Lütfi DOĞAN	133
Bir Şehir-Devletin Yeniden Teşkili Doç. Dr. Salih TUĞ	138
Fahr-i Kâinat Mahir İZ	152
Peygamberimiz'in Ahlakı Kur'an İdi Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT	156
Hz. Peygamber'in Doğum Yıldönümünün Düşündür- düklere Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU	160
Bâzi Sürelerin Başlangıç Harfleri Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU	165
Hatim İndirme Tayyar ALTIKULAÇ	169
Mevlid Hakkında Prof. Dr. Faruk K. TİMURTAŞ	177
Resûl-i Kibriyâ (Şiir)	182
Peygamberimiz'in Yazı İşleri ve Yazıcıları M. Âsım KÖKSAL	183
Derdimendim (Şiir) Ali Ulvi KURUCU	189
Mevlid Dr. Neclâ PEKOLCAY	190
İslâm'a Dâvet İbrahim URAL	193
Avrupa Hastahânelerinde Din Hakkı MAVİŞ	196

ÖZÜR: Mecmuamızın geçen sayısında 82. sayfada Abdullah Aydemir'e ait "Besmele" başlıklı yazının 13. satırında, "Hanefiler ve Malikiler, besmele'nin Fâtiha'dan bir âyet olduğunu kabul etmişler.." cümlesindeki son "etmişler" kelimesi "etmemişler" şeklinde olacaktır. Düzeltir, makalenin yazarından ve okuyucularımızdan özür dileriz.

HAZRET-İ PEYGAMBER (S.A.S.)İN RİSÂLETİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ
وَسِرَاجًا مُنِيرًا ۝ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اللَّهُ فَضْلًا كَبِيرًا ۝

*“Ey Peygamber, biz seni hakikaten bir şahid, bir müj-
deci, uyarıcı ve kendi emriyle Allâh’a bir davetçi ve nur saçan
bir kandil olarak gönderdik.*

*Allâh’tan kendilerine cidden büyük bir fazl (-ü kerem)
olduğunu mü’minlere müjdele!...”*

(el-Ahzâb Sûresi, Âyet: 45, 46, 47)

Lütfi DOĞAN
Diyânet İşleri Bşk. V.

İnsan, doğru yolu bulmak ve başkalarının hukukuna tecâvüz et-
memek için akıl ve düşünce sâhibi olarak yaratılmıştır. İnsanın
doğru yolu bulması, behîmî arzularının melekî hasletlerine, aklı selî-
mine tabî olmasına bağlıdır. Doğru yoldan uzaklaşması ise; melekî
hasletlerin zıddına olan kötü isteklerin tesirinde kalması, fena işlere
(günah bataklığına) dalmasıyla olur.

İnsanda mevcut olan akıl, behîmî arzuların melekî vasıflara tabî
olmasının faydalarını müdrîk olup, insanı bu güzel vasıflara sâhib ol-
maya teşvik eder. Keza kötü meyillerin insana getireceği zararları da

ilk bakışta kavrar ve insanı bu meyillerin tesirinden kurtulmaya dâvet eder.

Ancak insanların birçoğu bu gerçeği gereği gibi idrâk edemezler. Zîrâ birçok mâniler onların akl-ı selîmin sesini duymalarına, doğru yolu idrâk etmelerine engel olur. Hasta bir kimsenin hastalığı sebebiyle tatlı suların tadını alamadığı, en güzel içme sularını acı bulduğu gibi, bâzı engellerin tesiriyle insanların birçoğu, kendileri için maksud olan gâyeyi ve bu yüksek gâyenin kendilerine kazandıracığı faydaları; keza kendileri için ilerde ızdırab kaynağı olacak ve zarar verecek neticeleri kolaylıkla idrâk edemezler.

Böylece insanlar doğru yolu bilen ve onları da bu yola dâvet eden ve akl-ı selîmin göstereceği bu yoldan uzaklaşmanın zararlarını kendilerine bildiren bir âlime ve terbiyeciye şiddetle ihtiyaç duyarlar.

Bununla beraber insanlar arasında sakîm düşüncelere sâhib kimseler de bulunur. İnsanı saâdete götürecektir doğru yolun zıddına bir yol tâkib eder, kendisi akl-ı selîmin gösterdiği doğru yoldan uzaklaştığı gibi, başka insanları da bu yoldan saptırmaya çalışır. İnsanların işlerinin maksada uygun bir şekilde devam etmesi, bu kabîl kimselerin aldatıcı düşüncelerine iltifat etmemelerine bağlıdır.

Diğer taraftan insanlar arasında isabetli görüş sâhibi birçok kimseler de vardır ki onlar da her şeyi bildikleri kanaatında bulunmak sûretiyle yanılmış olurlar. Şüphesiz ki bu gibi kimselerin, bu yanılmalardan kurtulmaları için bir uyarıcının tenbihine lüzum vardır.

Görülüyor ki; insanlar gerçekleri hakkıyla bilen ve dikkatsiz hareket etmeyeceğinden emin olunabilecek bir ilim sâhibine, terbiyeciye şiddetle ihtiyaç duyarlar.

Küçük bir şehirde oturan insanların herbirinin kendi kâr ve zararlarını bilmelerine ve hemen hepsi maddî işlerini kendi akıl ve düşünceleriyle yürütecek bir durumda olmalarına rağmen işlerini düzenleyecek ve tesbit edilen düsturlara göre işleri yürütecek muktedir ve bilgili bir idarecinin bulunması zarûrî olur.

Durum böyle olunca, çeşitli istidatlara sâhib insanları, iyilik düşüncesi etrafında birleştirecek ve onları maddî ve mânevî huzûra kavuşturacak, en doğru yolda yürümelerini sağlayacak her yönü ile itimad edilen emin rehberlere zarûrî olarak duyulan ihtiyaç âşikârdır.

Meselâ demircilik, marangozluk ve benzeri sanatlar bile bir yol gösterici, bir öğretici olmadan elde edilemiyor. Günlük maddî işlerimizde durum böyle olursa insanı ve insan cemiyetlerini maddî ve

mânevî yönden huzûra erdirecek ve gâyelerin en yükseğini onlara bildirecek emin rehberlere duyulan ihtiyacın zarûrîliği meydandadır. Sonra bu emin kimselerin öğütlerinde her çeşit yanılma ve yanılmılardan mahfuz kaldıkları ve sözlerinin doğruluğu hakkında âmme vicdanında kesin kanaatin sübut bulması da gereklidir. Susayan bir kimsenin kendi susuzluğunu müdrik olduğu gibi, böyle bir rehberin doğruluğunu da âmme vicdanı rahatlıkla idrâk eder. Böyle bir kimsenin yaşayışı, bütün davranışları ve sözlerinin doğruluğunun şahidi, kendisinden hak ve hakîkata uygun olan fiillerden başka bir şey sudûr etmemesidir. İşte, böyle bir insanın Cenâb-ı Hak'ın te'yîdine mazhar olduğunda insanların tereddütleri kalmaz. Bütün peygamberlerin sîretleri ve sûretleri böyledir.

Bir memlekette hastalık görüldüğünde halkı bu hastalıktan korumak için devlet reisinin, yetkili organları vazifelendirmesi ve insanların da bu mütehassısların tavsiyelerine uymasını emretmesi gayet tabîidir. Çünkü mütehassıs elemanların bu çalışmaları ile o belde halkının sağlığı korunmuş olur. Bunun gibi Cenâb-ı Hak da insanları mâddî mânevî huzursuzluklardan korumak için onların mârûz kalacakları mânevî hastalıkları en iyi şekilde teşhis ve tedavi eden ve yaratılışlarının hikmetini onlara öğreten rehberler (Peygamberleri) göndermiştir.

Cenâb-ı Hak bu Peygamberleri üstün vasıflarla tezyin etmiştir ki, insanlar onlara itimad edip, bu rehberlerin emir ve tavsiyelerine uyarak gâyelerine erişebilsinler¹.

Hız. Muhammed (S.A.S.) in yüce vasıflarından bir kısmı:

Konumuzun tahammülü olmadığından burada sadece son Peygamber Hız. Muhammed (S.A.S.) in insanlara örnek vasıflarından bir kısmına kısaca işâret etmiş olacağız.

Cenâb-ı Hak, Hız. Peygamber (S.A.S.) i vücut yapısı ve sîreti itibariyle insanların ekmeli olarak yaratmıştır. Dîne ve dünyâyâ âit bütün fazîletler onda kemâlini bulmuştur.

Kadı 'İyâd merhum "Eş-Şifâ fî Târif-i Hukûki'l-Mustafâ" adlı mühim eserinin bir bölümünde özet olarak şöyle demiştir:

"İnsanın kemâlini sağlayan ve güzelliğini tamamlayan vasıflar iki bölüme ayrılır.

Bunlardan birincisi dünyevîdir ve zarûrîdir. İnsanın yaratılışı ve dünyâ hayâtının zarûretleri bunun böyle olmasını îcâbettirmiştir.

(1) Hücetu'llâhi'l-bâliğa, c. 1, s. 113 vd.

İkincisi ise dînîdir, insanın kâsib ve ihtiyârî ile elde edilir. Bu vasıflara sâhib olan kimseler öğülmeye lâıyk oldukları gibi bu vasıflar onları Cenâb-ı Hakk'ın rızâsına yaklaştırır.

Diğer yönden insanda zarûrî ve ihtiyârî olarak bulunan bu vasıflar ya sadece zarûrî veya ihtiyârî olarak bulunur, yâhut da zarûrî ve ihtiyârî olan vasıflar her ikisi de insanda birleşir. Sadece zarûrî olanı îzah etmek gerekirse, ki insanın hiçbir sûrette o vasıfların kendisinde bulunmasında dahli ve ihtiyârî bulunmaz. Bu vasıfların kenyaradılışı îcâbı insana bahşedilmiş olur. Bünye yapısının tam olması, yüz güzelliği, aklî melekelerinin çok kuvvetli olması, idrâk kabiliyeti, konuşmasındaki fesâhat, duyu organlarının mükemmel olması, bütün hareketlerinin mûtedil olması, soyu çok temiz ve şerefli bulunması... diğer taraftan dünyâ hayâtının zarûrî kıldığı yeme, içme, giyme, uyku, ihraz ettiği mevki, servet, ki bu son sayılanlar insan için bir bakıma zarûrîdir, ancak bu son saydıklarımız dînî ve aklî ölçüler içerisinde olur ve bunlar ile takvâ kastedilirse dînî bir mahiyet de alırlar.

İkinci olarak insanın çalışması ve ihtiyârî ile kazanılan vasıflar vardır ki bunlar uhrevîdir. Akl-ı selîmin ve dînî edebin gerekli kıldığı üstün vasıflardır.

Meselâ ilîm, ağırbaşlılık, sabır, iyilik bilme, adâlet, dünyâyâ harîs olmama, tevazu', afıvkârlık, haramlardan sakınma (iffet), cömertlik, utanma duygusu, yiğitlik, mürüvvet sâhibi olma, ancak yerinde konuşma, vakarlı, merhametli ve güzel edeb sâhibi bulunma ki, bunlar ve benzerlerine güzel ahlâk adı verilir. Saydığımız vasıfların bir kısmı insanın tab'ında bulunursa da birçoğunu da kendi çalışmasıyla elde eder. Fakat hemen hepsinin bir istidat halinde insanın tabiatında bulunması gereklidir.

Bu sayılan vasıflar dünyâ hayâtı bakımından da çok önemlidir. Akl-ı selîm sâhipleri bu vasıfların üstünlüğünde ittifak halindedir. Gerek zarûrî ve gerek ihtiyârî olsun bu saydığımız vasıflardan biri veya birkaçı bizden herhangi bir insanda bulunması o insan için büyük bir şereftir. Böyle bir insan bu vasıftan dolayı halk arasında darb-ı mesel haline gelir. Dünyâdan göçse ve ölümünden sonra aradan asırlar geçse de o kimse bu vasfı ile dâimâ anılır.

Durum böyle olunca burada sayamadığımız diğer vasıflarla birlikte bu vasıfların hepsi kemâl derecesinde kendisinde bulunan ve bunda hiçbir beşerin dahli olmayan bir insan için ne düşünülebilir?²

Böyle bir kimsede bu vasıfların hepsinin bulunması ve hem de kemâl derecesinde olması, Cenâb-ı Hakk'ın o kimseyi (insanlar için)

(2) Kadı İyâd el-Yahsubî, Eş-Şifâ fî-Hukûkî'l-Mustafâ, c. 1.

seçmiş olması, ona risâlet, vahiy, isrâ ve Mi'râc, makâm-ı Muhammed, hidâyet, beşâret, yüksek derece ve âlemlere rahmet olarak göndermekle mümtaz kılmıştır. Bu mümtaz insan Hazret-i Muhammed (S.A.S.) dir.

Hazret-i Muhammed'in risâleti ve teblîgatı ile Peygamberlik silsilesi kemâlini bulmuş ve O, "Hâtemu'r-rûsül" olarak gönderilmiştir. Bunun için O'nun teblîgatı beşeriyet için hayâtîdir ve cihanşümûldür.

O, hâмили bulunduğ u risâlet vazifesini tebliğde akl-ı selîmin kabûl edeceği, bedî-i zevkin hayran olacağı ve sahîh vicdanın huzur bulacağı en metin esaslara dayanmıştır. O, insan aklını hakîkatları düşünmeğe, varlıkları tetkik süzgecinden geçirmeğe sevketmiş, bütün varlıkları bedîî bir intizamda yaratan bir yaratıcı olduğunu ve her varlığa vücud veren işte O yaratıcı Allah Teâlâ olduğunu bildirmiştir.

Hazret-i Peygamber bütün teblîgatında akl-ı selîmi hakem kılmış ve en kesin delilleri, ilme esas kabûl etmiştir. Cenâb-ı Hak tarafından kendisine en büyük mûcize olarak verilen Kur'ân-ı Kerîm insanlığa şöyle hitâbeder:

"De ki: Benim yolum budur; ben ve bana uyanlar bilecek (basîretle) insanları Allâh'a dâvet ederiz, Allâh'ı tesbîh ederiz. Ve ben Allâh'a eş koşanlardan değilim."³

"Bu, dosdoğru olan yoluma uyunuz. Sizi Allah yolundan ayrı düşürecek yollara uymayın. Allah, size bunları sakınasınız diye buyurmaktadır."⁴

(3) Yûsuf Sûresi, Âyet: 108.

(4) El-En'am Sûresi, Âyet: 153.

"Ol **Rasûl-i Müctebâ** hem rahmeten li'l-âlemîn
Bende medfûndur deyû eflâke fahreyler zemîn.

Ravzasın idûb ziyâret dîdi **Cibrîl-i Emîn** :
Hâzihî Cennâtü Adnî fedhulûhâ hâlidîn."